

НИКОЛАЙ ХАЙТОВ
ПАЗАЧЪТ НА ОВЕСЕНАТА
НИВА

chitanka.info

От мене да го знаеш: без деца — лошо, ама и с деца не е много за предпочитане. Нито да ги имаш, нито да ги нямаш. Ей го моя: трийсетгодишен мъж, женен, с дете, работи в град, а дошел да иска от мене двеста лева за море. Питам го: „Не можеш ли да си ги спечелиш сам, а ги искаш от мене?“

— Мойта заплата — вика — ми не стига.

— Ами на жена ти заплата? Какво стана с нейната заплата, дето се хвалеше баща ѝ на сватбата, че с тая заплата можела да ме купи с овцете. Нали, викам, за това избра жена артилерист? (Жена му работи на ракетите, дето разбиват уж градушките.)

— Тя — вика — взима сто и трийсет.

— Като взима сто и трийсет — ще приказва за сто и трийсет, а не за двеста. Да ми вика тя на мене „дъртак“ и да говори на майка ти, че ако била нормална, нямало да вземе мъж, по-голям от нея с петнайсет години... Говори, ала не връща онова, дето влачи от нашата, овчарската къща, в града. Не се отказва нито от сланина, нито от вълна и картофи.

А в нашата къща има, не е като да няма. Аз съм овчар, жената работи в стопанството — имаме от всичко. Лани дадох на „Родопа“ хилядо килограма ягнета. Двайсет чувала са ми докарали само зърно!

Затуй рекох на момчето:

— Като не ти стига заплата, махни се от града и ела при мене да пасеш овцете. Ето ти къщата, градината, ще видиш какви пари ще текнат. Ще има не за море, а за през море.

— Не ща — вика, — татко, да се връщам. Пък и жената няма да се съгласи.

— Е, като е тъй нека тия двеста лева, дето ви трябва, да си ги спечели тя.

Сетне като ми дойдоха на гости синът и снахата, гледам, начумерила се тя — сърдита. Рекох да я развеселя, та я питам какво ще пие, белким дойде сърце на място...

— Пия — вика — бренди.

Бренди — бренди! Отивам при Душко в кръчмата, купувам едно бренди, занасям го в къщи, черпя снахата, дано да се позасмее, ала не ще. Седи ми на софрата като градоносен облак и не повдига ни главата, ни очите. Не помогна, значи, брендито, да се сдобрим. „Хайде, викам си, ще опитам с пари. Ще им внеса за апартамента, че дано да се

позасмее.“ Отброих им три хиляди лева от моите, овчарските пари. Извадих ги от книжката и вярно, че снахата поомекна, ала за не повече от месец. Сетне пак се начумери и взе да ми вика „дъртак“. Всичко, значи, било напразно. На това отгоре, вместо да внесат парите за апартамент, купили си палатка от някакви си чехи, че да ходят с нея всяка година на море. Сетне чак разбрали, че палатката е тежка, трябва да се носи с кола, та му наредила да вземе на вехто една браква и тъй профукаха трите хиляди лева, дето им дадох.

Хора на живота! Малко им се работи — много им се живее. Синът ми по това прилича на чича си: дай му коли, бренди, песни и морета. Не ще овце. Ала аз няма да съм вечен, та да му доплащам дето харчи над спечеленото. Не че годините са много — седемдесет и първата още не съм подкарал, но от войната дето бех измръзнал, краката ми отслабнаха, не ме държат. Докторът ми каза, че са се отвинтили капачките на колената и не държат. Дето са мръзнали през войната, сега се отразява. Трябвало нови капачки да ми завинтят, нямало друг чалъм, само такива изкуствени капачки още не били измислени. Измислени били изкуствени ябълки на ставите, но капачки нямамо.

Та махни колената и краката, ами загазих със стомаха. Каквото и да хапна, тегне ми вътре като камък. Гледаха ме в болницата — нищо не намират. Само се спогледват докторите. „Дай кръв!“ „Дай пикня!“ „Дай това и онова.“ И все си ме боли. Лошото беше, че въз тая болка дойде друга: идват един ден да ме видят уж снахата и синът. Зарадвах им се, поканих ги, седнаха ми на кревата, а снахата от любезна полюбезна: пита ме какво ми е, да ми подложи ли възглавница по-хубаво да седна, а синът все в земята гледа. По едно време пресрами се и започна да ми говори, че щели да си купуват кола, пък му не стигали 3000 лева. Като каза „три“, жена му го пресече и каза, че три надали ще стигнат, защото колите сега имали увеличение. И започна след това да ми разправя, че не бивало да си държа парите в книжка, защото щяло сетне да се плаща много наследствен данък.

Разбрах защо са се накатали да дойдат и ги отпратих, но след това пък жената пристигна: тя пък с адвокат — да сме направили смяна на къщата за друга, за да придобиела законен дял от нея... Ако станело нещо с мене.

Толкова години бях живял с тая жена и не ми се е вярвало, че за такава нещо ще се сети при смъртно положение.

Опразниха ми тия хора сърцето, та си рекох: „Нека пък да мра! За кого ли да живея?“ И спрях да поемам илачите. Тогава докторите ме изписаха и върнаха в село на доживяване с една зобилница прахове и церове, но аз дадох церовете на ветеринарния, а пък той удари инжекция на кучето, да го не убият пъдарите като съмнително откъм зараза.

И почнах да мра. Но сетне изведнъж ми дойде на ума: „Абе, защо съм се аз предал, та са не дигна да си изпия и изям парите, дето съм ги спестявал, вместо да ги харизвам на разни хрантутници?“ Тогава ме научи една лясковенка да смуча тръносливки. Те кисели, стипчиви, ала смуках и знаеш ли — тебе лъжа, мене истина — оправиха ме. Станах на крака и си поех овцете. Тръгнах пак да ги паса, без да гледам тоя път кое е бранище и кое не е. А горският като ме смяташе за раково болен, не ме закачаше, макар че беше сербезин момче. „Паси, вика, чичо Янаки, където искаш. На тебе ти е малко останало до края на живота, а на мене — до пенсия...“ От хубавата паша овцете се угоиха, подлудяха, а пък аз се уморявам. Затърсих да взема чирак, но кой младеж се съгласява сега да пасе овце? Да му викат „чубанин“. Добре че на Морчев момчето се беше сбילו с бригадира, та го изпъдиха и дойде при мене... Осемдесет лева му давах само да дои, че на мене ръцете ми са се вдървили от ревматизма, не мога да доя. Бех наклонен още трийсет лева да му дам, но се разбра, че от него не става овчар. Като барне някоя овца, и в ръцете му остане половината й вълна. Свикнало желязо да бара, хич не мисли, че и овцата има душа. Та махни това ами един ден усещам като се храня, че млякото мирише... на нещо недобро, ала не разбирам на какво. На втория ден пак ям и пак същото. Викам си: „Тревата ли нещо от химическия тор се измени, нещо друго ли се случи?“ Та чак на четвъртия ден видях, че не е от тревата, а от моя помощник. Заварих го да цеди надоеното мляко през някакъв парцал и като се вирам — потник. Свалило си потника и цеди през него прясното мляко.

— Защо, викам, така работиш? Да цедиш млякото с потник?

— То, вика, нищо му няма на потника...

— На потника — няма, ала му има на млякото! Бива ли хубавото мляко да го вмирисваш ти на потник? Не те ли е срам?

Виках му, но то дебелоглаво, пет пари не дава, та го изпъдих и проводих хабер на сина ми да дойде, инак край на овчарлъка, но той не дойде — отидоха овците. Дойдох си в къщи уж за хубаво, а то се заниза едно „хубаво“, никому да се не случва: ходиш по двора като халосан, легнеш, ошашавиш се от лежане, пак станеш, преплетеш се в ногите на жената — нахока те. А пък и за овците ми се затыжи. Кучето в къщи вие, мъчно му и нему за овците, жената го пъди от двора, то се връща, аз се мъча да го браня, изпокарахме се с мойта Ленка, та викам веднъж на Минча фелдшера: „Дай ми отрова, че не ми се живее повече на тоя свят.“

— Срамота е — вика ми той. — Ракът те подмина, а ти отрова! Ти си навикнал да работиш, затова ти е пусто и празно. Я се хвани за нещо да видиш как ще дойдеш на себе си.

Засях тогава с овес нивата в Мечи дол. Стана — до пояс, да ти е драго да го гледаш, само че го надушиха дивите прасета. С пушка да пукам — не мога, защото мерата ни попада в ловния развъдник и е бранище, забранена е стрелбата. Пък те, маскарите, прасетата, усещат, че са под правителствена закрила и не бягат. Отместват се малко само и те гледат на кръв.

Сетих се тогава да направя нещо като плашило. Взех два празни варела и ги закачих в двата края на нивата, но така, че да могат да се клатят. Отвътре на варелите накичих чанове и тюмбелеци и тъй ги нагласих, че като се дръпне една сиджимка — удрят се във варела и става такава тупурдия, че мишките бягаха, камо ли прасетата. Вързах кучето в края на нивата — то пък да лае.

Дивите прасета отначало бягаха, но сетне, проклетите, навикнаха и не само че не се плашеха, но взеха да нападат кучето. На два пъти се хвърляха въз него и двата пъти го отървавах с тоягата, но на третия — бех отишъл в дерето за вода, а те го налегнаха и докато му дойда на помощ — направиха го на парчета.

Останах сам: денем спя колкото мога, а нощем си отварям очите и слухтя кога ще пропукат сухите клечки в букака, за да разклатя варелите и да подплаша дивите прасета, но тогава пък дойде Ловния. Задава се един ден и започва да ми се кара:

— Да махнеш — вика — тия варели оттука, че дивечът се дразни, инак ще ти съставя акт! Завчера — казва — една мечка си изяла малкото, от нервност. Твоите варели са причината.

— Ти — викам — можеш да съставиш акт, но варелите няма да пипна. Аз съм го сял този овес и имам правото да си го браня, пък на твоите мечки им дай да гълтат варелиян.

Ловният вече не дойде, но ми се случи друго: дърпам веднъж сиджимката и усещам, че не се обтяга и разбирам, че е отрязана. Отивам при варелите и що да видя: всичките чанове и тюмбелеци обрани и отнесени. Помислих, че ловният е свършил тая работа, но се разбра, че са туристи. Минавали оттука и като разбрали, че във варелите има звънци, издебнали когато съм бил в дерето за вода и ги отнесли. Срећнала ги на Челебийчето снахата, когато похлопвали едната от тътралчиците. Имало сега мода да си правят битови кътчета в града и да окачват звънци по стените. Казах на пълномощника да обади на милицията, но той ме оряза.

— Хайде — вика — бе, за два ръждиви тюмбелека да вдигаме такава патърдия. Нашето село, казва, се развива като курортно, не бива да пъдим туристите с такова отношение.

Разбра се, че за овеса ми никой не дава пет пари.

Както и да е — чукам сега варелите с една тояга и отбивам глиганите, но е временно. Не се знае докога ще се плашат от тоягата. Оня ден три шопара се совнаха отгоре надолу през овеса, процепиха го и спряха на долния му край, а сетне се обърнаха и ме загледаха с накървавени очи.

Сега изместих варела под дъба, та се затулвам зад него, когато чукам, да ме не връхлетят отзад, защото ги усещам, че искат да ме затрият. Както стана с кучето.

А от къщи жената пратила хабер: „Ела си! Младите са тука!“ Дошли са ни на гости.

Но аз се сещам за какво ме търсят. За парите в книжката. Снахата викала на жена ми: „Дядо е болен и се не знае какво ще стане с него, нека да изтегли парите от пощата, за да не плащаме сетне наследствено право на държавата.“ Много било наследственото право...

— Много — малко — рекох на жената, — пари не давам. Който иска да живее, да спечели!

Да спечели, ама не ще. Тоя, дето е за овчар, седи в града, а градските идват тука да ни учат как се копае и оре. Караме пчелата да прави оцет, а мравката — мед, затова понякога медът е кисел, а оцетът — сладък.

Казвам го на тебе, на жената нищо ѝ не рекох. На нея ѝ казах, че не мога да оставя овеса на прасетата и ще се върна чак след жътва. Ако съм жив де, защото се не знае какво са ми скроили дивите прасета. Те сега седят горе в шумака и се молят на свинския им господ: „Дай, боже, тоя дъртак да си отиде оттука. Вземи го, боже, при себе си, а ние да нагазим овеса!“ А не мислят, че като ме няма мене — няма да има и овес. Прасето си е прасе: то не мисли какво да посее, а какво да изяде. Затова някой ден ще хукнат въз мене и ще отгърмя с варела в дерето. Та чуеш ли някой ден нещо да се търкаля и дрънка, ще знаеш, че си е отишъл от тоя свят чичо ти Янаки, последният овчар и овесар!

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.